

Лекція 1

1. *Поняття і характеристика ОП*
2. *Організація ОП на підприємствах*
3. *Інструктаж, навчання, перевірка знань з охорони праці*
4. *Розслідування та облік нещасних випадків, захворювань*

Термін охорони праці залежить від:

- *Принципу трудового права*
- *Право працівників на безпечні умови праці*
- *Правовий інститут трудового права*

Згідно закону про Охорону праці:

Охорона праці – система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних засобів та спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності людини в процесі трудової діяльності. (Застосовані норми розглядаються в широкому сенсі, як узгоджена комплексна система безпеки життя та здоров'я найманого працівника в процесі покладення на нього трудових обов'язків)

У вузькому юридичному тлумаченні:

Охорона праці – конкретний правовий інститут трудового права, який об'єднує норми безпосередньо спрямовані на певне забезпечення умов праці, які є безпечними для життя та здоров'я працівників.

Охорона праці має соціальне, економічне та правове значення.

Соціальне значення – сприяє зміцненню та збереженню здоров'я працівника від шкідливих та небезпечних факторів.

Економічне значення реалізується у зростанні продуктивності праці, підйом економіки та збільшенні виробництва.

Правове полягає у правовому регулюванні роботи з урахуванням важкості умов праці, фізіологічних особливостей жіночого організму, організму неповнолітніх та станом працездатності інвалідів, тощо.

Зміст права охорони праці включає право працівника на:

- 1) *Робоче місце, що відповідає вимогам умов праці*
- 2) *загально – обов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійних захворювань, які спричинили втрату працездатності*
- 3) *відмову від виконання робіт у випадку виникнення небезпеки життя та здоров'ю внаслідок порушення умов праці.*
- 4) *Забезпечення індивідуального та колективного захисту умов праці*
- 5) *Забезпечення навчання безпечним методам праці за рахунок роботодавця*
- 6) *Звернення до державного органу влади (ДОВ) і до місцевого самоврядування (ОМС) роботодавця з питань ОП*
- 7) *особисту участь або участь через своїх працівників у розгляді питань забезпечення умов праці на його робочому місці і в розслідуванні незасних випадків, що відбуваються з ним у випадку захворювань.*
- 8) *Медичний огляд згідно медичних рекомендацій зі збереженням місця роботи та його середнього заробітку під час його проходження*

9) Компенсацію та пільги, що встановлені законодавством, колективним договором чи угодою, трудовим договором, якщо працівник зайнятий на важких роботах або на роботах зі шкідливими чи небезпечними умовами праці.

Лекція 2

Для організації та виконання правових, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних, соціально-економічних та лікувально-профілактичних заходів спрямованих на запобігання нещасних випадків професійних захворювань і аваріями у процесі праці на підприємствах створ. Служба охорони праці, які підпорядковується роботодавцю

Служба створюється на підприємствах з кількістю працюючих більше 50 осіб, якщо менше – ф-ії охорони праці можуть виконувати в порядку сумісництва особи, які мають відповідну підготовку, а там, де кількість осіб працюючих менша 30 осіб, можуть залучатися сторонні спеціалісти на договірних засадах, які мають виробничий стаж роботи не менше 3-х років і пройшли навчання охорони праці.

Завдання:

- Опрацювання ефективної системи охорони праці на підприємстві та сприяння удосконалення діяльності у цьому напрямку кожного структурного підрозділу
- Організація проведення профілактичних даних, спрямованих на усунення виробничих шкідливих і небезпечних факторів, запобігання нещасних випадків на виробництві та різних захворювань та інших випадків загрози життю і здоров'ю.
- Вивчення та сприяння впровадження у виробництво досягнень науки та техніки, прогресивних і безпечних технологій сучасних засобів колективного та індивідуального захисту праці.
- Контроль за дотриманням працівників вимог нормативних актів з охорони праці, положень колективних умов та локальних актів з охорони праці.
- Інформування та надання роз'яснень працівникам підприємства з питань охорони праці.

Ліквідація служби охорони праці допускається лише у разі ліквідації підприємства чи припинення використання найманої праці фізичною особою.

На підприємстві з чисельністю понад 100 осіб, а також на підприємстві, специфіка яких передбачає проведення з персоналом великого обсягу робіт з питань охорони праці і безпеки праці рекомендується створення кабінету промислової безпеки і охорони праці.

На підприємстві, де працівників більше, ніж 50 можна створити пожежно-технічну комісію, тільки у виняткових випадках її функції може виконувати служба охорони праці. Також обов'язковим завданням роботодавця є здійснення медичного огляду працівників.

Роботодавець зобов'язаний за свої кошти забезпечувати фінансування та організувати проведення:

- Попередній та періодичний огляд працівників, які зайняті на важких роботах зі шкідливими чи небезпечними умовами праці або таких, де є потреба у професійному доборі.
- Щорічний медичний огляд осіб до 21-ого року.

Навчальний інструктаж працівника

Працівникам під час прийняття на роботу і в процесі роботи повинен проходити інструктаж з питань охорони праці з наданням ПМП при нещасних випадках, правил поведінки у разі виникнення аварій.

Навчання з питань охорони праці – це навчання працівника з метою отримання необхідних знань і навичок з питань охорони праці або небезпечних робіт.

На підприємстві затверджується відповідні положення підприємства про навчання з питань охорони праці, а також формуються плани графіків проведення такого навчання з якими заздалегідь ознайомлюють працівників.

За характером і часом проведення інструктажі поділяють на :

1. Вступний
2. Первинний
3. Повторний
4. Позаплановий
5. Цільовий

1. а) з усіма працівниками, що приймаються на роботу незалежно від освіти, стану роботи та посади

б) з працівниками інших органів, які прибули на підприємство і беруть участь у виробничому процесі або виконують іншу роботу на підприємстві.

2. До початку роботи безпосередньо на робочому місці з працівником

А) новоприйнятим

Б) які переводяться з одного структурного підприємства до іншого

В) який виконує нову для нього роботу

Г) відрядженим працівникам, іншого підприємства, який бере безпосередню участь у виробничому процесі на підприємстві.

3. Проведення на робочому місці індивідуально з окремим працівником чи групою працівників, які виконують однотипні роботи за обсягом і змістом переліку питань первинного інструктажу.

4. а) з працівниками на робочому місці або в кабінеті охорони праці при введенні нових або переглянутих нормативно-правових актів охорони праці, а також внесенні зміни до них.

Б) при зміні технологічного процесу, при зміні або модернізації устаткування матеріалів і інших факторів, що впливають на здоров'я працівника.

В) при порушенні працівником вимог нормативно-правових актів, що призвели до травм, аварій, тощо.

Г) Здійснюється при виконанні роботи, ніж 30 календарних днів, для робіт з підвищеною небезпекою і 60 для решти видів робіт.

5. а) при ліквідації аварій та стихійного лиха

Б) при проведенні робіт на які відповідно до законодавства оформляється наряд-допуск, наказ або розпорядження первинного...

Новоприйняті працівники після інструктажу на робочому місці до початку самостійної роботи повинні під керівництвом досвідчених, кваліфікованих працівників пройти стажування протягом від двох до 15 змін або стажування до 6 днів.

Стажування – набуття особою досвіду виконання виробничих завдань і обов'язків на робочому місці підприємства після теоретичної основи і до початку самостійної роботи під безпосередньою спеціальністю.

Дублювання – самостійне виконання праці професійних обов'язків на робочому місці під наглядом досвідченого працівника з обов'язковим проходженням протиаварійного та протипожежного тренувань.

Розслідування нещасних випадків професійних захворювань та аварій на виробництві

Проводиться у разі погіршення стану здоров'я працівника. Одержання ним поранень, травм в тому числі внаслідок тілесних ушкоджень заподіяних іншою особою гострого професійного захворювання отруєнь, одержання теплового удару, опіків, обморожень у разі утоплення, ударяння електричним струмом, блискавкою та іонізуючим випромінюванням, одержання інших ушкоджень внаслідок аварій, пожежі, стихійного лиха, що призвели до втрати працівником працездатності на 1-н день або більше, або до необхідності переведення його під час виконання обов'язків, а також у разі смерті працівника на підприємстві. Про кожний нещасний випадок, який його виявив (свідок) повинен негайно повідомити безпосередньо працівника робіт чи іншу уповноважену особу на підприємстві, а також вжити заходів до надання необхідної допомоги потерпілому.

Роботодавцям, одержавшим повідомлення про нещасний випадок з обов'язаний:

А) повідомити в фонд соціального страхування від нещасних випадків.

Б) негайно повідомити органи державної охорони праці за місцем знаходження підприємства.

В) утвердити наказ комісії з розслідування нещасного випадку у складі не менше, ніж 3-м особам та організувати комісію.

Обов'язки комісії:

1) протягом 3-ох діб обстежити місце нещасного випадку, одержати пояснення потерпілого, опитати свідків і осіб, що причетні до нещасного випадку.

2) визначити відповідність умов праці та її безпеки вимогам законодавства Про охорону праці.

3) з'ясувати обставини і причини нещасного випадку

4) Визначити чи пов'язаний цей випадок з виробництвом.

5) Встановити осіб, які допустили порушення вимог законодавства, розробити заходи щодо запобігання подібних нещасних випадків.

6) Скласти акт розслідування нещасного випадку, а також акт про нещасний випадок, який пов'язаний з виробництвом, якщо цей випадок пов'язаний з таким.

Склад комісії:

Керівник (спеціаліст) служби охорони праці або посадова особа, на яку роботодавцем покладено обов'язок функції спеціаліста з питань охорони праці, також керівник структурного підрозділу підприємства, на якому стався нещасний випадок, представник робочого органу виконавчої дирекції фонду, представник первинної організації профспілки членом якої є потерпілий.

Лекція 3. Соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання на виробництві.

Завдання страхування від нещасного випадку є:

1. Проведення профілактичних заходів спрямованих на усунення, запобігання нещасних випадків на виробництві, професійним захворюванням та іншим випадкам загрози здоров'ю застрахованих, які можуть бути викликані умовами праці.
2. Відновлення здоров'я та працездатності потерпілих на виробництві від нещасних випадків та професійних захворювань.
3. Відшкодування шкоди пов'язаних з втратою застрахованими особами заробітної плати або її частини під час виконання трудових обов'язків, надання їм соціальних послуг у зв'язку з ушкодженням здоров'я, а також у разі їх смерті здійснення страхових виплат непрацездатним членам їх сімей.

Суб'єкти та об'єкти страхування від нещасного випадку

Об'єктами страхування є застраховані особи, а в окремих випадках члени їх сімей, також страхувальники та страховик. **Застрахованою особою** є фізична особа, на користь якої здійснюється страхування.

Страхувальниками є роботодавці, а в окремих випадках, застраховані особи.

Страховик – це фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.

Роботодавці відповідно до закону України про охорону праці є:

1. Власник підприємства або уповноважений ним орган та фізична особа, яка використовує найману працю.
2. Власник розташованого на території України іноземного підприємства, установи чи організації, в тому числі і міжнародних філій та представництв, який використовує найману працю, якщо інше непередбачене міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

Обов'язково підлягають державному страхуванню від нещасного випадку підлягають:

1. Особи, які працюють на умовах трудового договору або на інших підставах передбачених законодавством.
2. Учні та студенти навчальних закладів, аспіранти, доктора, залучені до будь-яких робіт під час або після занять, під час занять, коли вони набувають професійних навичок, а також в період проходження виробничої практики, стажування, виконання робіт на підприємстві.
3. Особи, які утримуються у виправних, лікувально-трудовах, виховно-трудовах закладах та залучаються до трудової діяльності на виробництві цих установ або на інших підприємствах за спеціальними договорами.

Для страхування від нещасного випадку непотрібно згоди або письмової заяви працівника. Всі особи, які перелічені в законі вважаються застрахованими незалежно від фактичного виконання страхувальниками своїх обов'язків щодо сплати страхових внесків. Усі застраховані особи є членами фонду соціального страхування від нещасних випадків.

Добровільно від нещасного випадку можуть застрахуватись:

1. Особи, які забезпечують себе роботою самостійно (займаються нотаріальною, творчою, адвокатською та ін. діяльністю) пов'язаною з отриманням доходу безпосередньо від цієї діяльності. Також члени фермерського господарства, особистого селянського селянства, у випадку, якщо вони не є найманими працівниками.
2. Громадяни - Суб'єкти підприємницької діяльності.

Страховий ризик – це обставини, наслідок яких може статися страховий випадок.

Страховий випадок – це нещасний випадок на виробництві або професійне захворювання, що спричинили застрахованому професійно зумовлену фізичну чи психічну травму за обставин з настанням яких виникає право застрахованої особи на отримання матеріального забезпечення або соціальних послуг.

Нещасний випадок – це обмежена в часі подія або раптовий вплив на працівника небезпечного виробничого фактора чи середовища, що сталися у процесі виконання ним своїх трудових обов'язків, внаслідок яких заподіяно шкоду здоров'я або настала смерть.

Фонд соціального страхування від нещасних випадків – некомерційна самоврядна організація, що діє на підставі статуту, який затверджується її правлінням. Управління фонду здійснюється державою, представниками застрахованих осіб та роботодавців. Безпосередньо управління фондом здійснюється правлінням та виконавчою дирекцією.

До складу правління фонду входять представники трьох сторін:

- держави
- застрахованих осіб
- роботодавців

Представники держави призначаються Кабінетом Міністрів України, а представники застрахованих осіб та роботодавців обирається об'єднаннями профспілок та роботодавців, які мають статус всеукраїнських. Порядок виборів представників визначається кожним об'єднанням самостійно. Від кожної з трьох представницьких сторін призначається і обирається по 15 членів правління фонду з вирішальним голосом та по 5 їх дублерів, які за тимчасової відсутності членів правління виконують їх обов'язки за рішенням голови правління цього фонду.

Страхові експерти з охорони праці, їх функції та повноваження.

Виконання статутних функцій та обов'язків фонду покладається на страхових експертів охорони праці. Страховими експертами з охорони праці можуть бути особи з вищої спеціальної освіти за фахом спеціаліста з охорони праці або особи з вищої технічною або медичною освітою, які мають стаж практичної роботи на виробництві не менше трьох років, а також відповідне посвідчення, яке видається спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади.

Страхові експерти з охорони праці мають право:

1. Безперешкодно та в будь-який час відвідувати підприємства для перевірки стану умов та безпеки праці та проведення профілактичної роботи з цих питань.

2. У складі відповідних комісій брати участь у розслідуванні нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, а також у перевірці знань з охорони праці працівників підприємств.
3. Одержувати від роботодавців пояснення та інформацію, у тому числі у письмовій формі, щодо стану охорони праці та види здійснювальної діяльності та охорони праці.
4. Брати участь у роботі комісій з питань охорони праці підприємств.
5. Вносити роботодавцям обов'язкові для виконання подання про порушення законодавства «про охорону праці», а органам виконавчої влади з нагляду за охороною праці подання щодо застосування адміністративних стягнень або притягнення до відповідальності посадових осіб, які допустили ці порушення, а також про заборону подальшої експлуатації робочих місць, діляниць і цехів, робота на яких загрожує життю та здоров'ю працівників.
6. Також мають право на складання протоколів про адміністративні порушення у випадках передбачених законом.
7. Брати участь як незалежні експерти в роботі комісій з випробувань та приймання в експлуатацію виробних об'єктів, засобів виробництва, індивідуального захисту апаратури та приладів контролю.

Страхові експерти з охорони праці проводять свою діяльність відповідно «до положення про службу експертів з охорони праці», профілактика нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань.